

**BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINING IJODKORLIK
FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH**

Irnazarov Oybek Yuldashovich
Termiz davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi kundagi ta'lim sohasidagi shart-sharoitlar, pedagogik ta'limning shakli, mazmuni hamda uni amalga oshirish mexanizmlarini qayta ko'rib chiqish, ushbu jarayonga tegishli o'zgartirishlarni kiritish, musiqa madaniyati fani o'qituvchilarining kasbiy saviyalarini va malakasini oshirish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: musiqa madaniyati, shart-sharoitlar, pedagogik ta'lim, shakl, mazmun, nafasat, estetika, ijodkorlik.

KIRISH

Ma'lumki, jamiyati taraqqiyotining o'ziga xos bosqichi bo'lgan bozor iqtisodiyoti har bir mutaxassisdan puxta bilim, yuksak kasbiy tayyorgarlikka ega bo'lishni talab etmoqda. Chunonchi, eng kuchli raqobatga asoslangan ijtimoiy tuzilmaning bu shaklida mutaxassislarning kasbiy salohiyati hamda mahorati ular tomonidan tashkil etiladigan faoliyat samaradorligini ta'minlovchi muhim omil sanaladi. O'zbekiston Respublikasining "2030–yilgacha ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi" va "Ta'lim to'g'risida"gi qonunni hayotga tadbiiq etish albatta davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Ushbu dasturiy hujjatlarda kadrlarning mamlakatimizni iqtisodiy ravnaq topishini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynashi hisobga olingan. Jamiyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar shu jamiyatda yashayotgan har bir insonni o'z imkoniyatlarini ro'yobga chiqara oladigan erkin, ijodkor shaxs sifatida tarbiyalashga yo'naltirilgan. Davlatimizda kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan yangi davlat ta'lim standartini joriy etilishi o'rta umumta'lim maktab o'qituvchilari zimmasiga qator muhim vazifalarni yuklamoqda.

Respublikamizda hozirgi paytda vujudga kelgan shart-sharoitlar va o'qituvchilarning yuqorida keltirilgan ehtiyojlari pedagogik ta'limning shakli, mazmuni va uni amalga oshirish mexanizmlarini qayta ko'rib chiqishni va bu jarayonga tegishli o'zgartirishlarni kiritishni taqozo etadi. Xususan, musiqa madaniyati fani o'qituvchilarining kasbiy saviya va malakasini oshirish mazmuni hamda shakllarini takomillashtirish zarurati paydo bo'ldi. Albatta malakali kadrlarni tayyorlashdan iborat yagona, yaxlit tizimda shubhasiz oliy ta'lim muassasalari alohida o'rin tutadi. Binobarin, uzluksiz ta'lim tizimining aynan bu bosqichida bo'lajak mutaxassislar ixtisoslik fanlari asoslarini ham nazariy, ham amaliy jihatdan puxta

o'zlashtirish imkoniyatiga egadirlar. Jamiyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar shu jamiyatda yashayotgan har bir insonni o'z imkoniyatlarini ro'yobga chiqara oladigan erkin, ijodkor shaxs sifatida tarbiyalashga yo'naltirilgan. Mamlakatimizda barcha sohalar qatori ta'lim tizimida ham keng qamrovli yangilanishlari va ijobiy o'zgarishlar amalga oshirilmoqda. Yurtboshimiz Sh.M.Mirziyoyev o'zining "Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik" nomli asarida ta'lim haqida xususan yoshlar faoliyatlari haqida shunday deydi: "Mamlakatimizda yoshlarga oid davlat siyosatini to'laqonli ro'yobga chiqarish uchun bundan keyin hamma resurs va imkoniyatlarimizni keng safarbar etamiz. Biz uchun bu borada mayda masalaning o'zi yo'q".¹

Bugungi kunda yosh avlodni bilimli, madaniyatli, ma'naviyatli, odobli, e'tiqodli, barkamol inson qilib voyaga yetkazish, o'qituvchi zimmasiga asosiy vazifa qilib qo'yilgan. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarni pedagogika, psixologiya, ma'naviyat, milliy istiqlol g'oyasi, informatika, yangi pedagogik texnologiya, musiqa san'atiga oid fanlarni o'qitish imkoniyatlari yanada kengaytirilgan. Zamonaviy talab va metodlar asosida, umumkasbiy fanlar bo'yicha dastur hamda o'quv qo'llanmalar, darsliklar yaratilgan. Uzluksiz ta'lim-tarbiya tizimi, yosh avlodni sog'lom va barkamol inson bo'lib voyaga yetkazishda muhim ahamiyat kasb etadi. Buni amalga oshirish uchun o'quv mashg'ulotlari va dars jarayonini olib boorish qobiliyatini o'qituvchilar o'zlarida paydo qilishlari uchun ta'lim nazariyasi bilan birga o'qitishning zamonaviy usullarini egallab, ularni pedagogik amaliyotda qo'llash ko'nikmasini hosil qilishlari zarur. O'qituvchi "Pedagogik texnologiya" jarayonining asl mohiyatiga har bir mashg'ulotning loyahasini tuza olishi va bu loyihalardan pedagogik amaliyotda mohirona foydalana olishlari kerak. Shu bilan birga o'z ma'naviyati ustida tinmay ishlash ko'nikmasini hosil qilish kerak. Yevropa va Sharq kompozitorlarining mumtoz asarlari bilan tanishib, "Musiqqa madaniyati" darslarini sifatli va samarali olib borish uchun intilishi lozim.

Musiqqa madaniyati darslari asosan didaktik va xususiy printsiplar, usul, vosita va metodlar yordamida musiqiy ta'lim-tarbiya jarayonini olib borish hamda uning umumiy va xususiy vazifalarini hal etish yo'llarini belgilaydi. Shuningdek, umumiy vazifalarga – musiqaning tarbiyaviy ta'sir kuchini ko'rsatish, o'quvchilarda musiqaga bo'lgan muhabbatni, ehtiyojni o'stirish, musiqa tinglash jarayonini tashkil etish, musiqa madaniyatini shakllantirish va hokazo masalalar kiradi. Xususiy vazifalarga esa qo'shiq o'rgatish usullari, ovoz diapozonini mustahkamlash va kegaytirishga yordam beruvchi mashqlarni tavsiya etish, musiqa idrokini, tinglash qobiliyatini rivojlantirish, musiqa savodini egallash bosqichlarini belgilash va hokazo masalalar kiradi. Musiqqa o'qitish metodikasi pedagogika-psixologiya fanlarining turli sohalar bilan uzviy bog'liq. Bu esa hayotimizda jamiyat oldida turgan vazifalar, umumta'lim

¹ Sh.M.Mirziyoyev. "Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik" Toshkent "Nashriyot uyi tasvir"-2021-yil.

maktablari va o'qituvchilar oldiga qo'yiladigan talablar, o'quvchilarning yosh xususiyatlari, maktabda musiqiy ta'lim-tarbiyaning maqsad va vazifalarini aniqlash, ularning rivojlanish istiqbolini belgilash imkoniyatini beradi. O'quvchilarga musiqiy ta'lim berish, ularni tarbiyalash va rivojlantirish ishlari yaxlitlikda olib borilishi musiqa pedagogikasining eng muhim qonuniyatlaridir. Har bir insonni ma'naviy shakllanishida oila, jamiyat, maktab, san'atning ahamiyati katta. Yosh avlodni kamolot sari yetaklashda tarbiyaning ko'plab omillari qatori musiqa tarbiyasi alohida o'rin tutadi. Tarixdan ma'lum, ma'naviyatimizning asosiy bo'g'ini bo'lgan musiqiy madaniyatimiz, an'anaviy qo'shiqlarimiz, maqom ijrolari xamisha xalqimizning kundalik hayotida ma'naviy ozuqa sifatida etirof etib kelingan. Xalq og'ir kunlarida musiqadan najot izlagan, xursandchilik kunlarida xam qo'shiq va musiqa ularga xamrox bo'lgan. Zero, bugungi muborak mustaqillikka erishgan kunimizda, o'zligimizni anglab borayotgan bir davrda ulkan ma'naviyatimizning bir bo'lagi bo'lgan, ota-bobolarimizdan meros bo'lib kelgan milliy musiqiy madaniyatimizga suyanish, an'anaviy qo'shiqlarimizga murojaat qilish tabiiy bir xoldir. Bularning barchasi barkamol avlod tarbiyasida, yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishda muxim ahamiyat kasb etadi. An'anaviy musiqa va qo'shiqlarimiz odamlarni hamisha iymonga, mexr-oqibatga, odamiylikka chorlab kelgan. Bugungi kunda xam shu dolzarbligini yo'qotmagan xolda mustaqillikka, mexnatkashlar ongini shakllantirish yo'lida, barkamol avlod tarbiyasida vosita sifatida asosiy omillardan bo'lib qolaveradi.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, musiqa tarbiyasi nafosat tarbiyasining asosiy va murakkab qirralaridan biri bo'lib, insonni atrofdagi go'zal narsalarni to'g'ri idrok etishga va qadrlashga o'rgatadi. Musiqa – inson ruhiyatiga kuchli ta'sir ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'lib, uni nafosat olamiga olib kiradi. Musiqa insonni yuksak did bilan qurollantiradi va unga ma'naviy ozuqa beradi. Shaxsni rivojlantirish, tarbiyalash va shakllantirish - bu insonning jismonan, aqlan, ma'naviy tomondan kamolga yetish jarayonidir. Bu jarayonning o'ziga xos obektiv va sub'ektiv tomonlari mavjud. Aqliy va jismoniy rivojlanishning garmonik qo'shilishiga ahloqiy soflik, san'atga va hayotga estetik munosabat, shaxsning to'laqonli kamolga yetishida muhim shartlaridan biridir. Bu olijanob maqsadga erishishda musiqa tarbiyasi katta ahamiyatga egadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. N.Norxo'jayev, H.Nurmatov "Musiqa" 1-sinf. Toshkent. "G'afur G'ulom" 2019.98-bet.
2. G.Sharipova "Boshlang'ich sinflarda musiqa o'qitish metodikasi" ma'ruza matni Toshkent, TDPU, 2001.
3. Muhammadiyeva, F. T. Technology familiarization of preschoolers with various materials through cognitive research activities. *European research*, 1, 75.

4. TURAKULOVNA, M. F., & QIZI, M. M. M. (2021). COMPETENCE OF THE EDUCATOR IN THE ORGANIZATION OF VISUAL ACTIVITIES. *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences*, 1(2), 100-103.
5. Muhammadiyeva, F. (2023). THE ROLE OF PEDAGOGICAL WORKERS OF THE PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION IN SOCIAL ACTIVITIES WITH CHILDREN. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(4), 94-96.
6. Muhammadiyeva, F. (2022). THE ROLE OF EDUCATORS OF THE PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION IN SOCIAL ACTIVITIES WITH CHILDREN. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 2(10), 225-227.
7. Muhammadiyeva, F., & Muyassar, E. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARNING XOTIRASINI KUCHAYTIRISH USULLARI. *Journal of new century innovations*, 28(5), 54-59.
8. Feruza, M. (2023). THE ROLE OF THE NEIGHBORHOOD IN SOCIAL EDUCATION. *International Journal of Advance Scientific Research*, 3(07), 112-120.
9. Muhammadiyeva, F. (2023). MAKTABGA TAYYORLOV GURUHLARI TARBIYALANUVCHILARINI MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA TARBIYALASH YO'LLARI. *Interpretation and researches*, 2(1).
10. Turakulovna, M. F. (2023). MAKTABGACHA TA'LIMDA TEXNOLOGIYA TA'LIMI: BOLALARGA ARTEFAKTLARDAN FOYDALANISH VA YARATISH IMKONIYATLARINI TA'MINLASH: Muxammadiyeva Feruza
11. Turakulovna, Termiz davlat pedagogika instituti, maktabgacha ta'lim nazariyasi kafedrasida o'qituvchisi. *Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал*, (2), 180-182.
12. Muhammadiyeva, F., & Otaxo'jayeva, B. (2023). MAKTABGACHA YOSHIDAGI BOLALARNING YOSHGA DOIR PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика*, 2(10), 52-54.
13. Turakulovna, M. F. (2022). THE ROLE AND IMPORTANCE OF MODERN TECHNOLOGICAL METHODS IN PRESCHOOL EDUCATION. *PEDAGOGS jurnali*, 12(3), 94-98.
14. Yuldoshovich, I. O. (2023). URMA ZARB CHOLG'ULARNING KELIB CHIQISH TARIXI VA QO'LLANILISHI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 19(8), 46-50.
15. Yolandevych, I. O., & TerDP, K. K. M. (2023). PERFORMANCE OF DAP INSTRUMENT OF SURKHANDARYA REGION AND ITS PECULIARITIES.
16. Irnazarov, O. Y. (2022). HISTORY AND STAGES OF DEVELOPMENT OF THE ART OF BAXSHI. *Евразийский журнал академических исследований*, 2(3), 314-319.
17. Inomjonovna, R. I. (2023). DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITY AND IMAGINATION IN CHILDREN. *Journal of new century innovations*, 22(1), 108-112.
18. Inomjonovna, R. I. (2023). STEAM EDUCATION IS ONE OF THE MAIN TRENDS IN THE WORLD. *Journal of new century innovations*, 21(2), 27-32.
19. Inomjonovna, R. I., & Xolmirzayevna, X. N. (2023). TYPES, METHODS AND

METHODS OF TEACHING VISUAL ACTIVITY KNOWLEDGE AND APPLICATION. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 14(3), 92-97.

20 .Inomjonovna, R. I. (2023). PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF PICTURE ACTIVITY IN EDUCATIONAL PERSONALITY. *Journal of new century innovations*, 22(1), 113-118.

21. Inomjonovna, R. I. (2023). HUMAN CAPABILITIES-SOCIAL DEVELOPMENT IS A PRODUCT. *Journal of new century innovations*, 22(1), 119-124.

22.Рахматова, И. И., & Таджиева, М. Ю. (2023). ОБУЧЕНИЕ ДЕТЕЙ СОЗДАВАТЬ ТВОРЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ИЗ РАЗНЫХ РАСТЕНИЙ. *THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY*, 1(6), 1-7.

23.Рахматова, И. И., & Чутбоева, М. А. (2023). ПОКАЗАТЕЛИ ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКОГО РОСТА И РАЗВИТИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ЧУВСТВА ДЕТЕЙ. *THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY*, 1(6), 8-15.

24.Yuldashevich, I. O. THE PERFORMANCE GROUP OF MUSICAL INSTRUMENTS, THE EMERGENCE OF THE" DOIRA" MUSIC FROM MUSICAL INSTRUMENTS.